

Mari Johanna
Hauta-aho

SIT
MUTSI
VIETIIN
MAIJAL
JA
FAIJA
LANSSIL

WSOY

Mari Johanna
Hauta-aho

**SIT
MUTSI
VIETIIN
MAIJAL
JA
FAIJA
LANSSIL**

Werner Söderström Osakeyhtiö
Helsinki

Ensimmäinen painos
© Mari Johanna Hauta-aho ja WSOY 2025
Werner Söderström Osakeyhtiö
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki
ISBN 978-951-0-50649-3
Painettu EU:ssa
Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@wsoy.fi

SISÄLLYS

9	KANNELMÄKI
15	LÄNSIMÄKI
31	HAKANIEMI
39	PIHLAJAMÄKI
45	NISSAS
81	PÄIVÄKUMPU
89	VIERTOLAN VASTAANOTTOKOTI, LASTENKOTI
101	KALLIOLAN NUORISOKOTI
121	PASILA
125	KORSO
131	HAKSI
151	HAKUNILA
173	HYVINVOINTIVALTION LAPSI

Tää kirja on
tositarina mun
lapsuudesta ja
nuoruudesta.

KANNELMÄKI

FAIJA SEISO OLKKARIS *alasti. Sil oli kirves kädessä ja se oli vitun jurris, semmoses äijäkännis. Seiso siin vaa kulli paljaana niinku apina. Mutsi ja faija tappeli jostai turhast asiast. Mut faija oli vaa jurris eikä se sil kirveel ees mitää tehny. Se oli sitä sen äijäilyy kännipäissä. Partsilta lens välil sterkat ja välil silityslaudat. Jos faija joi tiettyä viinaa, se löi nyrkil paskaks kaikki ovet ja seinät. Viina sai sen sekoomaa.*

MÄ SYNNYIN, KU mutsi ja faija asu Kannelmäes. Kannelmäki oli semmost peruslähiöö. Kerrostaloi, jotka oli väriykseltää muistaakseni tummanpunertavan valkosii. Siel asu ihmisii, jotka laskettii köyhiks. Joil tulot ei ollu kummosempii. Ei me asuttu siel niin kauaa, et mä muistaisin kunnol sitä paikkaa. Muistan kyl ostarin ja baarin, koska niist puhuttiin kotona usein.

Siihe aikaa faija ja mutsi teki molemmat duunii. Faija oli raksoilla ja makseli duunareille liksoja, se teki pitkää päivää ja tuli myöhää himaan nukkuu pari timmaa. Se piti kuulokkeit pääs, et se sais edes vähän nukuttuu, vaik mä heräilin yöllä. Sit

se taas lähti aamuneljältä bakkii. Mutsi oli sihteeri jossain yrityk-
sessä.

En muista stoorii siit miten mun vanhemmat tapas toisensa. Ne kai rakastu nopeesti ja mun ukki käytännös pakotti ne naimisii, koska se ei halunnu sukuunsa yhtäkää ”äpäräkakaraa”. Mä olin just syntyny, ja ku mutsi ja faija oli alttarilla vannomas ikuista rakkautta, mun täti hoiti mua himas. Häät kuvattii vhs-videolle, joka mul on edellee ja jota en oo ikinä kattonu. En tiedä, pystynkö koskaa kattoo sitä. Sormukset lens hääyönä pönttöön.

Mul ei oo montaa muistikuvaa noilt ajoilt. Muistan siit kämpäst kuvien perusteel vaa sinapinkeltaset keittiönkaapit ja punaset seinät. Muutamat muistikuvat on niit, mis faija riehu kännissä ja mä seisoin ovella ja itkin, koska mua pelotti. Ja ku mutsi oli jossain bilettämässä ja faija oli sille vihanen, koska se ei ollu tullu himaan. Sit faija istu eteisessä kotipuhelimella ja soitteli pitkin poikin kaikille ja kyseli mutsii.

Mä muistan lapsuudesta jotain valokuvii, jois faija riehuu kännis nyrkit pystys ja kaapin oves on reikä. Kysyin joskus pienen mutsilt et miks faija on nois kuvis tollane, ja mutsi vaa sano, et isäs oli kännissä. Niil oli ollu vissii joku kaveri kyläs ja faija oli juonu liikaa. Sit se alko huutaa ja riehuu ja useimmiten löi lopuks seinää ison reiän. Sen nyrkki oli jonku fudispallon kokonen.

Mä olin muistaakseni kolmevuotias, ku mutsil ja faijal oli iso riita. Mutsi soitti sen takii sen faijalle eli mun ukille. Ukki tuli sisää ja soitti kytät ja haukku mun faijan paskaks. Saatanan rotta, se sano. Se halveksu mun faijaa niin paljo, sen silmist näki sen. Mut kuka isä ei suojelis tytärtään.

Siin ne mun faijan ja ukin välit meniki lopullisesti. Tuskin ne oli koskaa dikannu toisistaa. Ukki oli absolutisti, lähteny sotaa pakoon Karjalasta ku niiden kotitalo oli pommitettu paskaks. Se oli tehny koko elämänsä duunii ja halveksu luusereita. Se lopetti

kokonaa viinan juomisen joskus parikymppisenä, ku mun mutsi ja sen kaksoisveli oli syntynyt. Sen jälkeen se ei sietänyt juoppoja. Eikä siis kyl ketään ihmisii, jotka joi alkoholi. Eikä oikeestaan muutenkaan ketään ihmisii.

Se halus olla ja elää omissa oloissaan perheen kesken. Nauttii siitä, et se oli onnistunut raskaalla työllään saavuttaa edes jotain parempaa mitä suurin osa saa. Se oli hommannut itelleen auton ja kämpän, jossain vaiheessa myös mökin ja pienen veneen.

Mun faija oli perustyöläisperheest. Stadista. Pihlajamäestä. Ne asu kai eka Käpylässä ja muutti Pihlikseen, ku sinne vast rakennettiin kerrostaloja. Sil oli kaks siskoo ja broidi, jol oli sama mutsi mut eri faija ja joka asu eri paikkakunnalla. Faija oli koulu Malmilla ja pelas jossai vaihees lätkää Jokerien junnujoukkueessa. Se ilmeisesti katu koko loppuelämänsä sitä, et se lopetti. Aina se hoki mulle jurrissa ”Älä sä tee Johanna samaa virhettä ku minä, älä koskaan lopeta urheilua.” Kai se Pihliksen lähiölaiffi sai sen dokaa, ja sit lätkäki jäi.

Mun faijalla ja ukilla ei siis ollu hirveesti mitään yhteist. Ukki oli kyl itekki dokannu ja tapellu ja polttanu röökii, mut sille oli käynyt ne klassiset, et se unohti kuka se oli ite ollu ja halveksu muis ihmisii niit piirteit, joita se häpes itessään ja joita se ei koskaa ollu hyväksynyt itessään. Faija sai sen näkee, millane se oli ite ollu, eikä se hyväksynyt sitä. Se ei pystynyt antaa itelle anteeks.

Siks se ei pystynyt antaa anteeks mun faijallekaan. Kyl mä näin mun faijast, et se olis halunnu, et ukki hyväksyy sen, vaik faija aina jurrissa haukkui ukkia.

MUTSI VEI MUT aamusi tarhaa. Vihasin sitä paikkaa. Muistan ku mutsi sano, et se yks täti oli vittumainen ja päti, koska sil ei itel ollu kakaroita. Se oli kuulemma katkera ja kateellinen. Yhtenä aamuna faija vei mut tarhaa ja mä jäin kattoo sitä ikkunallisen

oven taakse. Mä itkin, koska en olis halunnu jäädä sinne. Yhtäkii faija käänty ja sano, et Johanna tulee sittenki mun mukaan. Mä muistan, että olin ihan fiiliksissä. Katoin niit tarhatätei mun faijan sylis sillee, et ”fuk yeah ziikataa”, ja näytin keskisormee. Me lähettii faijan duunipakulla renkaat sutien ja mä olin onnellinen. Seuraavana aamuna kävelin suoraa pakun ovelle ja faija sano, et sitä oli naurattanu, koska olin mainio, eikä se sillä kertaa voinu ottaa mua messii.

Faija oli mun turva. Se oli pitkä, sil oli tummanruskeet hiukset, paksut kulmakarvat ja vihreet silmät. Jos faija oli mun kanssa, mä en pelänny mitään.

Kesällä me mentiin faijan tädille käymään Hämeenlinnaan. Se oli kiva mamma. Meiä piti kuitenkin lähtee aikasin, koska faija oli vetäny jurrit ja kussu sen sängyn pilalle.

Automatkal mä pyörittelin superpallo käsissä. Menin makuuasentoo takapenkil, ja siit alko irtoilla pienii murusii, joita meni mun silmiin. Ne kirveli ja mä vaa itkin siel. Jouduin venaa himaa asti, et ne saatiin huuhdeltua mun silmistä.

Lopult me sit saatii Kannelmäen-kämpäst häätö. En muista tarkkaan miks, mut varmaan siks, et siel tapeltii ja riehuttii jurris.

LÄNSIMÄKI

LÄNSIMÄESSÄ AKA LÄNSÄSSÄ oli kerrostaloi ja rivareita. Se oli semmost ihme uusiolähiöö. Toisel puolel oli vanhempii kerrostaloi, toisel vähän uudempii. Me muutettii kellertävää kerrostaloon terveyskeskuksen holleille.

Olin tarhas Länsäs aika lähel meä himaa. Yhten päivän tarhatäti venas mun kanssa mutsii pihalla. Joskus mutsi tuli suoraan duunista, joskus ei. Kaikki muut lapset oli jo haettu ja muut hoitajat jo lähteny himaa. Olin varmaa viis mut muistan, et mua nolotti, ku se täti joutu venaa ja käyttää omaa aikaansa, koska mun mutsii ei kuulunu.

Kerran faija vei mut tarhaa. Se kanto meä mankkaa messis ja sano, et älä sano mutsilles mitään, mä vien tän kaniin. Se oli jurrissa ja vihane heti aamust. Mutsi ei kai ollu taaskaan ollu yötä himas.

Yhtenä kesäiltana oli pimeetä mut lämmintä, ja me käveltii mutsin ja faijan kans Meltsin eli Mellunmäen metroasemalta himaan. Olin muistaakseni viis-kuusvuotias. Mutsi oli vitun jurrissa. Se sekoili koko matkan ja pysähteli. Itki välil ja huus. Se sano,

ettei jaksais kävellä. Oltiin oltu jossain keskustassa, mis ne oli vetäny taas jurrit. Yritin piristää mutsii ja saada sen ilahtuu. Sanoin sille, et hei yritä jaksaa kävellä, ollaa ihan lähel ja huomen on uus päivä. Jostain sielt jurrin keskeltä se havahtu hymyilee, lopetti sekoilun ja käveli himaan. Faija oli vaan hiljaa koko matkan.

En ois ikin uskaltanu viel kuusvuotiaana sanoo mitää takas missää tilantees. Mä koin silti, et tajusin aika paljon asioita. Tiesin, koska mul oli kuumetta ja koska olin kipee ja piti jäädä kotiin ja ilmottaa kouluun. Tiesin, millon piti maksaa laskut tai ostaa ruokaa. Tiesin, koska piti siivota. Ei must tuntunu silt, et oisin kuusvuotias.

Tajusin myös, koska mulle valehdeltii. Mutsi oli kerran päivel himas ja selvästi sekavas tilassa. Se ravas ympäri kämppää ja oli levoton. Darras ja laskuis. Se oli vitun ahdistavaa. Turvatonta. Se anto mulle rahaa ja sano, et mun pitää hakee sille yks juttu sen kaverilta. Mä suostuin, koska mä tein epätoivosesti mitä vaa mun mutsin etee. Kuka tahansa lapsi tekis. Lähin kävelee sinne. Matka ei ollu mikää överipitkä mut kesti kumminki jonkun aikaa. Siel kämpäs oli ehkä neljä muksuu ja sotkusta. Sain pusukan mun mutsille. Mä tiesin, et siin oli kamaa ja jotai lääkkeit. En tajunnu kaikkee, mitä ne meinas, mut jollain tavalla tiesin, et mutsi vetää jotai. Silti sitä oli vaikee ymmärtää vielä ton ikäsenä. Ei mutsi näyttäny nistiltä. Mä näin sen lapsena vaa nii, et mutsil oli huono olo ja ne autto sitä.

Me oltii mont kertaa tol kyseisel mutsin frendil kyläs. Muistan, et siin kämpäs oli villi meno. Siel oli suunnillee mun ikänen tyttö, joka halus usein leikkii mun kans. Mä olin rauhallinen ja kiltti, ylikiltti, ja se oli paljon villimpi ku mä. Muistan, et mutsi joi sitä sen perinteistä ”teetä”, siin oli jotai kamaa, jota sekoteltiin lusikal, ettei lapset tajuu tai nää. Mutsi soitti meitä himapuhelimen vastaajaan. Faija oli ollu viikkoi jossai. Puhelimes oli fajalt viesti,

et se oli joutunu Pasilan kyttikselle ja tarvii massii, et se pääsee ulos. Ne kuunteli sitä faijan viestii uudellee ja uudellee ja pähkäili mitä tehdä. Mä seisoin vieres kuuntelemas kaiken. Ja ne selvästi aina kuvitteli, et mä en tajuu. Vaik olin pieni, ymmärsin silti.

MENIN EKALLE LUOKALLE Länsimäen ala-asteelle, ja mua ahisti se koko koulu. Kerran ku oltii lähös välkälle, mua alko oudosti ahdistaa. En pystyny keskittyä tai kuuntelee ketää. Se oli varmaa paniikkikohtaus. Joku tilanne, haju tai ihminen laukas mussa pelon, jota en ymmärtäny. Juoksin terkkarille ja itkin ja sanoin, et mua ahdistaa. Se sano, et voin mennä lepäämään. Sil aikaa ku nukuin siel, opettaja ja koko koulu oli ettiny mua ympäriinsä, koska en ollu muistanu ilmoittaa kellekkää. Ku heräsin, mul oli paljon parempi olla.

Muistan, et mul ei ollu luokan oikee frendei. Ekalt luokalt asti tytöt syrji ja haukku mua, se oli sitä perusdissausta, et miks sul on tommoset vaatteet, ootko köyhä ja niin edelleen. Siks aloin viihtyy enemmän poikien kaa. Ne ei koskaa arvostellu mua. Niiden kaa sain olla oma itteni. Välikä mä leikin ja pelasini niiden kaa fudist tai millo mitäki.

Mul oli ekal yks frendijäbä, joka hengaili välillä mun kaa. Se oli rauhallinen ja tykkäsin leikkiä sen kaa. Mä hakeuduin ihan pienestä asti rauhallisten ja ymmärtäväisten ihmisten seuraa. Niinku mä vaa näin aina, onks joku ihminen hyvä vai ei. Yhtenä aurinkoisena päivänä me käveltii sen jäbän kans koulust himaa, ja mä näin meitä partsin jo kaukaa. Mietin, et toivottavasti mun mutsi ei nuku vielä pimees kämpäs ja että oispa se ilone. Ku mutsi sit vilkutti parvekkeelt, mä muistan, miten iloseks mä tulin. Kelasin, et ihanaa, mutsi on ilone, tästä tulee hyvä päivä. Mä en toivonu lapsena mitään muuta ku et ihmiset ois ilosii. Ja varsinkin mun mutsi ja faija.

Tohon aikaa mutsi, faija ja niide frendit oli varmaa jotai 25–27-vuotiaita. Ja osa niist oli jo täysii alkoholisteja. Ne ei pystyny kävelee kunnol, ja ne muistutti ihan spurgui. Ne oli kyl hyvii ihmisii, sydämellisii ja kilttei, mut ne oli unohtanu ittesä. Niin ku niin moni tääl. Jokaisel ne omat syynsä. Liia vähä rakkaut, ankara isä, joku trauma. Niiden elämä vaa ajo ne dokaa. Ja epävarmuus. Tai sit se et niil oli vaan yksinkertasesi liia helppoo. Tuntuu et ihmiset on epävarmoi, koska niit yritetää ohjata miljoonaan suuntaan samaan aikaan eikä ne ehdi kuunnella itseään, ja sit vaa tulee liikaa informaatioo ja on vaan nii paljon helpompi laittaa pää sekasin ku ajatukset järjestyksee.

Yks faijan frendi oli meil yötä. Olin tulos himaa ja ku avasin oven, tiesin sen heti, koska meil hais vitun pahalle. Se haju leijaili ulko-ovelta sieraimiin. Sen jalkapohjat oli punaset ja haisevat. Sen jalois oli siis joku juttu, koska se haju ei ollu mikää hiki vaan semmone, et se sen juoma viina ois jo imeytyny niihin jalkapohjiin ja ne ois alkanu mätääntyä. Se oli tosi kiva ja kiltti mies. Sil oli pitkä ruskee tukka ponnarilla.

Jonku ajan pääst se faijan frendi joutu sairaalaa ja me oltii menos kattoo sitä. Mutsi itki ja hermoili ja faija oli jurris cowboyhattu pääs. Mutsi hoki, ettei se pysty mennä kattoo sitä. Se meni tollasis tilanteis aina ihan paskaks. Faija oli vaa, et älä lässäytä, nyt me mennää moikkaa sitä.

Se sairaala oli vitun ahdistava ja kylmä. Missä se lämpöisyys ja rakkaus oli, se mikä ihmisen parantaa. Ei sellasessa ympäristössä kukaan edes haluu parantua.

Me mentiin siihe huoneen ovelle, ja se niiden frendi makas siel. Mun mutsi alko saman tie spiidaa. Näis tilanteissa mä opin olee se vahvin, koska mutsi ei pystyny. Mä en oikein itkeny enää. Mä pysyin vahvana, jos jollain muulla oli paha olla. Mä halusin olla se tuki ja turva mutsille.

Tervetuloa hyvinvointivaltion pimeälle puolelle. Käynnissä on viinan ja aineiden vauhdittama armoton sekoilu, jonka keskellä pieni Mari Johanna elää lapsuuttaan.

"MUN FAIJA VETI VIINAA JA MUTSI VETI KAMAA. MENO OLI SEN MUKAST, YHTÄ V*TUN KAAOSTA. KOTONA VENAS TYHJÄ JÄÄKAAPPI, OVEN TAKANA HAKKAS VIHANE NAAPURI TAI POLIISI. VÄLIL HEILU NYRKIT TAI VEITSET. AINA EI PYSYNY PERILLÄ ONKS MUTSI JA FAIJA YHES VAI OLIKS NIIL TAAS JO JOTKUT UUDET SUHTEET MENOS. EMMÄ TIIÄ, TIESKÖ NE ITEKKÄÄ.

SIT KU MÄ OLIN TÄYTTÄNY 13, MUT KAAPATTII LASTENKOTIIN. PIKKUHILJAA MÄ ALOIN ELÄÄ MUN OMAA ELÄMÄÄ, KERÄÄ ITTEENI KASAAN. PÄÄTIN ET MUN TULEVAT SKIDIT EI TUU ELÄÄ SAMANLAISTA LAPSUUTTA KU MÄ."

Mari Johanna Hauta-ahon kuvaus lapsuudestaan on paitsi koskettava tositarina myös tärkeä yhteiskunnallinen puheenvuoro elämänpiiristä, joka jäänyt suurimmalle osalle suomalaisista näkymättömäksi.

www.wsoy.fi

99.1

ISBN 978-951-0-50649-3